

21 23 Eierstruktur, konsern

Vedtak

1. Representantskapet for Indre Østfold Renovasjon IKS har tidligere sett behovet for en utredning av alternativer til dagens organisering av IØR som konsern, jf. sak 15/22.
2. Representantskapet igangsetter nå en utredning som skal legges til grunn for å beslutte organisering av virksomheten på Stegen, som understøtter eierkommunenes målsettinger med selskapene.
3. Saksfremstillingen i denne sak legges til grunn for representantskapets forventning til utredningsarbeidets innhold og prosess.
4. Rapport skal legges frem for representantskapet i Indre Østfold Renovasjon IKS og i GF for Retura Østfold AS innen medio januar 2024.
5. Arbeidsgruppen engasjerer ekstern bistand til arbeidet. Representantskapet aksepterer tilbud fra Retura Østfold AS om å dekke denne kostnaden.

Bakgrunn og saksopplysninger

I representantskapsmøte 3. november 2022 fikk Indre Østfold Renovasjon IKS følgende oppdrag (sak 15/22): *«Det skal utarbeides en rapport som beskriver andre styringsmodeller enn dagens organisering av IØR som konsern. Rapporten skal inneholde alternativer utover dagens organisering og utøvelse av eierskap overfor Retura Østfold AS (RØ), forvaltning og eierstruktur av Stegen Avfallsanlegg, konsesjon og økonomi.»*

Av hensyn til prosessen rundt Østfold Avfallssortering IKS (ØAS), ble utredningen satt på vent. Ettersom utmeldingen av ØAS ble besluttet, har eierne ønsket at arbeidet med organisering og eierstruktur på Stegen får prioritet. Det ble derfor satt opp et eiermøte den 21. juni med den hensikt å belyse hvilke momenter som må utredes for å ta stilling til en hensiktsmessig organisering på Stegen. Formålet med møtet var å komme frem til en bestilling som kan vedtas i representantskapsmøtet i IØR den 28. juni 2023.

I eiermøtet, der både IØR og Retura innledet og medvirket, kom møtet frem til følgende anbefalinger:

Utredning av organisering på Stegen må ta opp i seg

- Hensikten med eierskapet
- Forutsetninger for organisering, drift og investering, herunder endrede forutsetninger
- Målbilde innbefattet krav til avfallssortering
- Alternative scenarier, der blant annet SWOT-analyse benyttes som verktøy
- Anbefalt alternativ inkl. forslag til organisering av selskapene
- Spørsmål som fremsatt i møtet (de 6 første jf. kulepunktene i presentasjonen)

Administrasjonen i kommunene fikk i oppdrag å forberede et forslag til bestilling, til behandling i representantskapsmøtet.

En mulig bestilling er beskrevet i fortsettelsen av saken:

Formålet med utredningen er å få frem et underlag for å beslutte organisering av virksomheten på Stegen, som understøtter eierkommunenes målsettinger med Indre Østfold Renovasjon IKS (IØR) og Retura Østfold AS (RØ).

Det skal utarbeides en kortfattet rapport som skal legges frem for representantskapet i IØR og i GF for RØ innen medio januar 2024.

Rapporten skal ta for seg alle sentrale elementer som omfattes av en eierstrategi, slik den er presentert i respektive eierkommuners eiermeldinger (se nederst):

- Hensikt
- Kjernevirksomhet
- Forutsetninger
- Styringsprinsipper
- Økonomi, herunder abonnenter og næring
- Utvikling

På grunnlag av en tydelig beskrivelse av målbilde skal rapporten redegjøre for minst to alternative scenarier for innretning og organisering av virksomheten på Stegen, i tillegg til 0-alternativet (dagens virksomhet og organisering)

Alternativene skal inneholde hvordan de vil oppfyller målbildet inkludert klimamålene, overordnede budsjettmessige behov (investering og drift), konsekvens for innbyggenes abonnement og overordnet fremdriftsplan.

Målbildet skal visualiseres. Krav til sortering av husholdningsavfall må hensyntas.

SWOT-analyse benyttes som verktøy for å belyse alternativene.

Rapporten skal svare på følgende spørsmål som presentert i eiermøte 21. juni 2023:

- Kan en omorganisering av konsernet resultere i at IØR ikke kan levere eiernes forpliktelser?
- Bør RØ overta eierskap og konsesjon ved Stegen avfallsanlegg, eventuelle konsekvenser ved dette?
- Er det aktuelt å erverve grunn dersom RØ ikke kan eie el investere, dvs. benytte grunnen til kommersiell aktivitet?
- Gir offentlig eierskap i RØ begrensninger for kommersiell satsning?
- Hvilke endrede muligheter og rammebetingelser gir det egentlig å være et direkte eid AS under kommunene?
- Hvilke muligheter innebærer eget gnr/bnr for RØ? Eie eller feste?

Rapporten skal også ta opp i seg konklusjonene fra kommunerevisjonens forvaltningsrapport (under arbeid) som angår konsernintern fakturering.

Rapporten skal oppsummeres med anbefalt alternativ for organisering.

For utarbeidelse av rapporten nedsettes en arbeidsgruppe bestående av personer fra eierkommunene og fra IØR og fra Retura:

- Hilde Brandsrud, leder
- Hasse Ekman
- Vidar Østenby
- Hege S. Zakariassen
- Åsmund Kobbevik, sekretær
- Thomas Haneborg, IØR
- Tom Erik Mellegård, RØ

Det engasjeres eksternt bistand, som understøtter prosessen på oppdrag fra arbeidsgruppens leder.

De daglige lederne produserer underlag til arbeidet innenfor sine forvaltnings- og kompetanseområder.

Medlemmene av gruppa har hver for seg ansvar for å forankre og drøfte arbeidet i henholdsvis kommunefellesskapet, IØR og RØ.

Eierkommunene vil arrangere egne møteplasser for å drøfte overordnede spørsmål knyttet til hensikten med selskapene.

Før rapporten ferdigstilles skal det gjennomføres et eiermøte for konsernet der aktuelle spørsmål og foreløpige konklusjoner presenteres.

Eierstrategiens innhold¹

Overskrift	Innhold
Prosess	Representantskapets vedtak om utarbeidelse/revisjon av eierstrategien Deltakere i strategiutvalget Møtepunkter og involvering
Hensikt	Hva var motivet for å opprette selskapet? Hva er formålet med selskapet? Har motivet og behovet – og dermed formålet – endret seg? Sees behov for ny organisering?
Kjernevirksomhet	Oppgaveportefølje Tjenestemottakere Funksjonsfordeling mellom selskap og eier Lovhenvisninger
Forutsetninger	Fordeling/prioritering av tjenestene Kompetanse og ressurser Særskilte forventninger til selskapet Eiernes forpliktelser Andre samarbeidspartnere Salg av tjenester? Avtaler med eierkommunene
Styringsprinsipper	Organisasjonsform Eierorgan – representasjon og stemmevektning Styret – sammensetning, antall Formalisert dialog med eierne/eiernes virksomheter? Informasjonsansvar. Bestiller-utførermodell? Styrende dokumenter Avtaler med eierkommunene
Økonomi	Finansieringsprinsipp Økonomisk fordelingsnøkkel Tilskuddsordninger Avkastning/effektiviseringskrav Risiko Egenkapital/likviditet
Utvikling	Utredningsområder Forbedringsområder Nye tjenester/dreining av tjenesten Kompetanse/ressurskrav Prosjekter

¹ Vedlagt eierskapsmelding som vedtatt i eierkommunene